

DI SE MASLINA PLAVI...

Uz broj Croatice posvećen Cvjetku Milanji

Vinko Brešić

(Odsjek za kroatistiku, Filozofski fakultet u Zagrebu – Zagreb)

Savjet OOUR-a Odjela za jezike i književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 29. svibnja 1976. potvrdilo je odluku Vijeća od 21. svibnja prema kojoj se “Vinko Brešić i Cvjetko Milanja izabiru za asistente na Katedri za noviju hrvatsku književnost”. Sljedećeg dana prof. dr. Dragutin Rosandić, pročelnik Odsjeka za jugoslavenske jezike i književnosti, obavještava Pravnu i personalnu službu Filozofskog fakulteta da su “mr Cvjetko Milanja i Vinko Brešić nastupili na dužnost asistenata na Katedri za noviju hrvatsku književnost Odsjeka za jugoslavenske jezike i književnosti 1. lipnja 1976.”

Bilo je to, koliko znam, prvi i posljednji put da su na jedno upražnjeno mjesto docenta uposlena dva asistenta. Naime, u međuvremenu Katedru za noviju hrvatsku književnost napustio je docent Stanko Lasić, pa je njegovo mjesto nekoliko godina bilo nepopunjeno. Na Katedri su još bili profesori Ivo Frangeš, Miroslav Šicel i Nikola Milićević te docent Miroslav Vaupotić. Budući da su Milićević i Lasić predavali studentima koji su imali jugoslavistiku kao drugi studijski, tzv. B predmet, nisam ih slušao. Međutim, budući da sam nešto znao o tome tko je Stanko Lasić i da predaje o Krleži, znao sam doći i na njegova predavanja, baš kao što sam slušao i predavanja profesora Hergešića i Solara, iako nisam bio komparatist. Znao sam i to da se Lasić razišao s Partijom te otišao u Francusku, a poslije ću doznati da su ta-

dašnja sveučilišna pravila dopuštala da se na ispražnjeno znanstveno-nastavno mjesto mogu uposliti dva asistenta. Izbor je pao na nas dvojicu.

Upoznali smo se na prvoj odsječnoj sjednici gdje smo predstavljani. Ruku na srce, ja sam za Milanju bio čuo, tu i tamo nešto njegovo pročitao, a kako se naš izbor razvukao, imao sam vremena i nešto više doznati, npr. da je magistrirao na Tadiji, da je u OKU, novinama koje je izdavala zagrebačka Mladost, i da na sveučilište dolazi kao “Frengešova akvizicija”. Moje bolje upućene kolegice znale su da je “zgodan i pametan Mediteranac” i već ga zvale Folorijanom. Jedini Florijan kojeg sam ja dotad poznavao bio je iz mojega Slavanskog Broda, s proćelja vatrogasnog doma, mučenik i svetac, uvijek friško obojani zaštitnik vatrogasaca.

Sjeli smo skupa u jednu od klupa, ako se ne varam, seminarske sobe A119, obojica vidno uzbuđeni – ja sa svoje nepune dvadeset i četiri godine vjerojatno više od njega, starijega i iskusnijeg. Sjednica je otpočela obavijestima o novim članovima Odsjeka, a onda se javio profesor Pranjčić, inače predsjednik Savjeta koji je i potpisao odluku o našem imenovanju, te – uz čestitke prinovama – dodao kako se radi o dvojici mladih kolega “bez bibliografije, osim nekoliko pogovora knjigama i zbirke lirike”... Nastao je tajac, i ja sam molio Boga da se zemlja otvori, ali se zemlja nije otvarala, gledao sam u Cvjetka, koji se počeo vrpeljiti spreman da svakoga časa – činilo mi se – zakorači klupu i nestane.

A onda iz paralelnog reda, do vrata, oglasi se profesor Jure Kaštelan te onim svojim ravnim aristotelovskim glasom, kako smo kao studeni govorili, uz blagi poluokret prema auditoriju, prozbori: *kolege, a što sam to ja imao, nego zbirku...* I još je nešto dodao, a ja zauvijek upamtio samo ovu rečenicu. Zemlja se zatvorila, Cvjetko ostao na mjestu, mene prožela neka drukčija toplina.

Usljedio je odgođeni pljesak dobrodošlice.

Naslijedili smo i Lasićevu sobu, koja je bila na Odsjeku za fonetiku, na trećem katu, pokraj lifta. A onda, nakon svega nekoliko mjeseci, počelo je seljakanje, zapravo polagano spuštanje s trećega na drugi, s drugoga na prvi kat, među kolege matičnog odsjeka. Neko nas je vrijeme u svoju sobu na klasičnoj filologiji primio profesor Sironić dok je bio na dužnosti dekana, a onda su nas u svoj ionako krcati “kabinet” primili profesori Silić i Kekez. Kod njih je već bio naš Vaupotić nakon što ga je Milićević “zbog nepomirljivih razlika u navikama” – govorilo se – otpratio iz svoje sobe. U međuvremenu dok se radilo na traženju “trajnog rješenja” za nas dvojicu, a ono nije stizalo, moj sve osebniji cimer odluči jednoga dana konsultacije obaviti – na hodniku. Napokon na Katedri odlučuju promijeniti stare običaje, pa

profesorima u sobe dodijeliti i asistente dok bi šef Katedre i dalje bio sam. Cvjetko ode Frangešu u B125, a ja Milićeviću u B121.

I tu ostasmo do umirovljenja obojice naših profesora. U međuvremenu obavismo sve svoje profesionalne domaće zadaće, obavismo i onu skupnu intelektualno-gastarbersku “specijalizaciju” – on u Kölnu, ja u Bochumu, a da ne bi Frangeša, pitanje je bismo li otišli, svakako ne obojica odjednom. Naime, formalni šef Katedre smatrao je da ne bi bilo dobro da baš obojica idemo, jer tek smo došli itd., a onda stvarni šef koji na sjednicama nikada nije sjedio – presiječe kratko i jasno: ovo je jedinstvena prilika, Bog zna hoće li se ikad više ponoviti, neka idu, a mi ćemo se već nekako snaći! U Njemačkoj se koji put i obidosmo, podijelismo neka tužna i ružna iskustva, baš kao i poslije, u domovini, koju uskoro rat pohara i promijeni, pa tako i naš stari hodnik gdje povremeno i dalje razmjenjivamo neke lijepe trenutke u uzajamno darivanim knjigama i napisanim recenzijama te s ponekom bocom – on ulja dugootočkoga, ja rakije slavonske, dakako, sve vlastoručno. A onda prije nekoliko godina Cvjetko najavi i vlastiti odlazak. Bio sam zatečen.

Na prigodnome oproštaju 16. travnja 2009. u obnovljenoj pročelničkoj sobi B110, kao tadašnji predstojnik Katedre, kazao sam – između ostaloga – i ovo:

Početkom ove akademske godine svoje zakonsko pravo i unekoliko ljudski privilegij da se povuče u mirovinu odlučio je iskoristiti najstariji član naše Katedre, prof. dr. Cvjetko Milanja. Iako mu je Katedra predlagala da iskoristi mogućnost te produži angažman za još koju godinu, kolega Milanja nije pristao. Duboko poštujući njegovu odluku, danas smo zbog toga istodobno i radosni i tužni.

Radosni, jer je to njegova odluka u čijem obrazloženju stoji i onaj argument da je zasadio 50 novih maslina i da ih ide zalijevati, a tko je jednom zasadio drvo, taj zna da takav argument ne trpi prigovore. Pogotovu ako je taj – rekla bi stara kineska poslovice – k tome sagradio barem jednu kuću, podigao sina i napisao barem jednu knjigu. A naš profesor Milanja napravio je sve to, i mnogo više.

No, žalosni smo najmanje iz dva razloga.

Prvi, jer će nam sasvim sigurno nedostajati njegova pojava, izdaleka i naširoko vidljivo gestikuliranje te glasno rogoborenje koje odaje uvijek i samo jedno: dobrohotnu, neposrednu i iskrenu osobu bez dlake na jeziku. Drugi, jer nam i nehotice pokazuje da vrijeme doista brzo i neumoljivo prolazi. A bilo je kao jučer kada smo toga 1. lipnja 1976. Milanja i ja došli kao katedarske prinove – on u Kristovim godinama, a ja “bezobrazno mlad”, kako se tada izrazio Ivo Frangeš.

U tih tridesetak godina izgradio je kolega Milanja ne samo očekivanu sveučilišnu karijeru već i ugled osebujna, raskošna i nepotkupljiva intelektualca s kritičkom distancom prema svima i prema svemu. Nerijetko nepredvidiv, neformalan i ne baš praktičan i osobito snalažljiv čovjek znao je ponekad poneke zbuniti, ali nema toga posla u našoj struci koji profesor Milanja nije obavio na uzoran način. Uključujući i posao odsječnog pročelnika koji mu je, kad je došao red na nj, naš tadašnji dekan u svojoj pitijskoj besjedi pokušao osporiti. Diplomski i postdiplomski studij ne samo novije hrvatske književnosti već cijele naše kroatistike zadužio je svojim predanim, uvijek ozbiljnim, angažiranim i modernim pristupom, i moram priznati da sam svaki put iznova bivao impresioniran predanošću kolege Milanje interesima Katedre i Odsjeka, što nam baš i nije neka vrlina.

Neću mu zahvaljivati za sve one izvještaje koje je o svima nama pisao, povjerenstva, recenzije, izvanredna predavanja, zajedničke projekte itd. Znam da mu se i ono malo preostale kose dovoljno ježi već zbog činjenice da se ponašam ionako protiv njegove volje, jer formaliziram ovaj čin odlaska s Katedre. Donekle je i u pravu, jer svi znamo njegovu omiljenu radnu devizu o tome koliko još knjiga ima u kompjutoru; svi znamo da će pokraj maslina sasvim sigurno rasti one nedovršene i neke nove knjige, jer Milanja je jednostavno marljiv čovjek. Svi znamo koji je arhipelag u studiju pjesništva složio i da će jednoga dana izroniti ono što još od ovoga znalca s pravom očekujemo: povijest hrvatske lirike. Napokon, svi znamo da ćemo ga i dalje trebati za iste stvari i da mu nećemo dati mira ma gdje bio.

No, znamo i to da se u ovu instituciju dolazi i u njoj ostaje isključivo iz formalnih razloga, i ako tim formalnima dodam svoje duboko kolegijalne, ljudske i – usudim se reći – prijateljske razloge, onda – dragi Cvjetko – moraš prihvatiti činjenicu da sam sve ovo morao reći – u prvome redu zbog sebe, svojih kolega i Katedre koja je bila i ostaje tvoja.

Umjesto pozdrava, iskoristit ću stihove jedne pjesme Arsena Dedića koje nam je u nadahnutu pismu u povodu današnjeg druženja poslala kolegica Protrka, a ja ću ih tek malo “prilagoditi”. Dakle:

*Nikad nisi znao uživati
u šoldima, slavi
za tebe je bija vrtal
di se maslina plavi...*

P. S.

Ovaj prigodni, imaginarni i nehotice paralelni životopis, sveden na tek nekoliko točaka, zaključit ću još jednom, a tiče se ovog časopisa i njegova prigodnog, Cvjetkova broja.

Nakon što je ugledna Croatica prestala izlaziti a Odsjek za kroatistiku kao središnje mjesto studija nacionalnoga jezika i književnosti došao u poziciju da ostane bez vlastitog glasila, pozvao sam kolegu Milanju i predložio mu da je obnovimo. Složio se i višestruko podržao – kao zamjenik glavnog urednika, jedan od priređivača prvog broja i autor njegova pogovornog teksta. A taj prvi, obnoviteljski broj, bio je posvećen upravo Stanku Lasiću.

S ovim brojem, sada posvećenim Cvjetku Milanji, a koji su priredili njegovi nasljednici, jedan ciklus kao da se zatvorio. Autor ovih redaka zato je odlučio povući se iz redakcije obnovljene Croatice i svoju ulogu – ne bez ponosa – prepustiti mlađima. Dakako, uz zahvalnost prvenstveno kolegi Milanji, a potom ostalim članovima uredništva, recenzentima, autorima i suradnicima, i uz nadu da će biti vođen onom istom strašću koja ga je potakla, oblikovala i – svemu usprkos – održala.

Na Dan sv. Florijana 2014.